

ENS

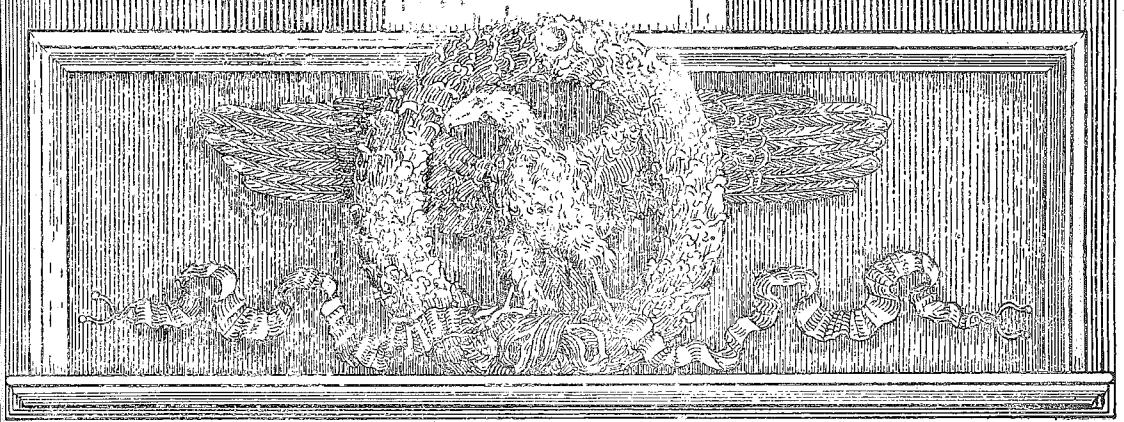
6]

ALMA ROMA

QVID QVID NON
POSSIDET ARMIS
RELLIGIONE
TENET

C. DEL VECCHIO.

Pro "ALMAE ROMAE,, Sociis

nuperrime prodiit JOSEPHI FORNARI

PARVUM ANTIBARBARUM

Volumen, cui praefatus est FELIX RAMORINO. constans pagg. 103, editione portatu facili, venit italic. libell. 8.

Praeterea

Apud Commentarii Administratorem venum dantur eiusdem auctoris Milesiae fabulae latine scriptae scenisque accommodatae apud ephebea facile agendis:

Fridianus - Francisculi prandium.

Singulae pretio italic. libell. 2.

(*Iis vero qui extra Urbem hos libros mitti iubeant, addendum erit publici cursus pretium, iuxta normam libell. 0,60 pro singulis exemplaribus.*)

Pro lectoribus novisque sociis, qui **integral ALMAE ROMAE collectionem** habere cupiant ab anno MCMXIV ad expletum annum MCMXXVII, paucorum exemplarium quae supersunt pretium constituimus libellorum 325 pro Italia; pretium duplicatum, libell. Italic. scilicet 650, pro exteris gentibus.

Hae vero collectiones, adiecta in litteris pecunia per nummariam syngraphan (vulgo *chèque*) in Urbe exigendam, *recto tramite* requirendae sunt [ab **ALMAE ROMAE** administratore (*Roma, 12, Via del Governo Vecchio, 96*):] quod enim pretium positum est, non sinit ut foenus aliquod bibliopolis, vel mediatoribus quibusvis rependi possit.

„Sociis

RUM

tans pagg. 103, edi-

ur eiusdem auctoris
modatae apud ephebea

um.

ndum erit publici cursus
nplaribus).

MAE ROMAE col-
um annum MCMXXVII,
constituimus libella-
lic. scilicet 650, pro

nia per nummariam
to tramite requiren-
Roma, 12, Via del
m est, non sinit ut
vis rependi possit.

ALMA ROMA

LATINITATIS PRAECONIUM SINGULIS MENSIBUS EDITUM

Pretium subnotationis an. MCMXXVII est pro Italia libell. 15; pro Civitatibus Foederatis Americae septentrionalis et Canada doll. 3; pro ceteris nationibus summa italicas lib. 30 exaequans; ante solendum rectoque tramite mittendum ad JOSEPHUM FORNARI doctorem, Romam, 12, Via del Governo Vecchio, 96.

De latinarum litterarum historia paelectiones¹

A regia aetate ad liberam rempublicam pergentes, iuvat in romani iuris progressiones inquirere, quae magnae fuerunt tum quod pertinet ad ius publicum, tum etiam ad ius sacrum atque privatum. Iam ipsa libertatis origo non inde fuit quod consulibus deminutum quidquam esset de regia potestate; omnia enim iura, omnia insignia primi consules tenuere, quum id modo cautum esset, ne si ambo fasces haberent, duplicatus terror videretur; sed imperium consulare quia *annuus* factus est, hinc libera exstitit res publica, qua imperia legum potentiora quam hominum esse deberent. Et primum Brutus consul, lectis primoribus equestris gradus, ut Livius ait, patrum numerum in senatu ad trecentorum summam explevit, quae res mirum quantum profuit ad iungendum patribus plebis animos. Dein, habita etiam rerum divinarum cura, *rex sacrificulus* creatus est, iis sacris celebrandis, quae antea per ipsos reges factitata erant; subiecto tamen eo sacerdotio pontifici, ne additus nomini honos libertati officeret.

Postea, quum Valerius Publicola consul factus esset, legem tulisse dicitur *de provocatione* ad populum «ne quis magistra-

tus civem romanum adversus provocacionem necaret, neve verberaret»; sacramendumque esse iussit cum bonis caput eius qui regni occupandi consilia inisset.¹ Idem primus instituit ut *singulis* consulibus alternis mensibus *lictores* praeirent, ne plura essent imperii insignia in libero populo, quam in regno fuissent.² Florebat igitur tunc temporis patrum auctoritas, quae nisi probavisset, ne populi quidem comitia rata habebantur.

Sed inter diurna bella quae cum finitimis populis, Sabinis, Latinis, Aequis, Hernicis, Volscis gerenda erant, res non parum turbatae sunt quum ipsa rerum natura cogeret ut plusculum sibi iuris populus adsciceret; praesertim quum nonnulli plebei ob aes alienum nEXI fremerent se foris pro libertate et imperio dimicantes, domi a civibus captos et oppressos esse. Hinc illa plebis secessio in Sacrum montem trans Anienem, quae causa fuit cur tuendae libertatis firmandoque concordiae causa decerneretur ut plebi magistratus sui essent *sacrosancti*, quibus auxiliu latio adversus consules esset, neve cui patrum capere eum magistratum liceret. Ita tribuni plebis creati duo (anno CDXCIII ante C. n.), ita ut potentia Senatus atque auctoritas nonnihil minueretur, sed manifesta publici iuris progressionē.

¹ Cfr. fasc. mens. Aprilis.

¹ Liv., II, 8, 2; Cic., *De rep.*, 4, 54.

² Cic., *De rep.*, II, 55.

Sequitum est notissimum illud et saeculare certamen inter patricios et plebeios, cuius gradus vicesque quasi mansiones quasdam dixerim iuris publici privatique via sua progradientis.

Quarum praecipuas ut memoremus, en occurrit nobis ante omnes lex *agraria* a Sp. Cassio promulgata (anno CDLXXXVI a. C. n.), qua largitio ex publica praeda plebi dabatur; malo quidem exemplo, quum insequenti tempore huiusmodi leges nunquam, nisi maximis rerum motibus, agitatae sint, ipseque Cassius, ut notum est, poenas dederit audaciae, propter suspicionem regni damnatus necatusque.

Quindecim post annos, inter diurnas ordinum contentiones, en memoria occurrit Publilii *Voleronis* tribuni plebis, qui anno CDLXXII (L. Pinario P. Furio consulibus) rogationem tulit ad populum, ut plebei magistratus tributis comitiis fierent; haud parva res, ut ait Livius (II, 56, 3), quae patriciis omnem potestatem per clientium suffragia creandi quos vellent tribunos auferret; tamen, vel resistantibus patribus, anno insequenti, etsi Appius Claudius, Appi filius, consul cum T. Quintio, tempestatem a tribunis excitatam maxima pertinacia sustineret, lex tandem perlata est, et tum primum tribuni comitiis tributis creati sunt, aucto etiam ad quinque eorum numero.

Decem post annis, aliis urbanis motibus excitatis, C. *Terentilius Harsa* tribunus, consulari imperio tamquam nimio nec tolerabili infensus, legem illam se promulgaturum dixit, ut quinque viri crearentur legibus de *imperio consulari* scribendis, ut quod populus in se ius daret, eo consules uterentur, non libidinem ac licentiam suam pro lege haberent. Eo anno nihil conclusum est resque dilata; sed quinquennio post tribuniciae contentiones id adeptae sunt, ut decem plebis tribuni crearentur; et anno insequenti (CDLVI a. C. n.) ea lex *Icilia de Aventino publi-*

cando lata est, de qua supra iam loquuti sumus, quum sermo esset de publicis monumentis;¹ quam Dionysius Halic. (X, 32) ἐν στήλῃ χαλκῇ incisam, dixit tempore suo adhuc extare, in Diana templi Aventini montis positam.

Neque tamen deerat tribunis materia criminandi ad plebem consules. Denique Aternio et Tarpeio coss.² (h. e. anno trecentesimo ab U. c., CDLIV a. C. n.), abiecta lege quae promulgata consenuerat, agebant cum patribus tribuni, ut tandem legum latores et ex plebe et ex patribus creari sinerent, qui utrisque utilia ferrent aequandae libertatis causa. Non prorsus dissidentibus patribus, interim tres legatos memoria proditum est Athenas missos esse, qui Solonis inclitas leges describerent, et aliarum Graeciae civitatum instituta, mores iuraque noscerent. Qui legati cum Atticis legibus quum rediissent duobus post annis, lege *Menenia Sextia*, ut tandem scribendarum legum initium fieret, placuit Decemviros creari sine provocatione, et ne quis eo anno alias magistratus esset. Ita demum anno trecentesimo tertio quam condita Roma erat (CDLI a. C. n.), mutata forma civitatis, ad decemviros translatum est imperium; quorum princeps erat Appius Claudius, nepos Atti illius Claudi Sabini, qui ab Regillo, magna clientium manu comitante, Romam transfugerat, civitateque donata, inter patres adlectus, caput exstiterat nobilissimae gentis, patriciae dignitatis acerrimae vindicis, et plebi semper infensa. Appius tamen decemvir, plebicolam potius et aurae popu-

¹ Vid. IXam Praelectionem, § I.

² Si sunt a quibus nomen habet lex *Aternia Tarpeia* de multae sacramento (Cic., *De rep.*, II, 35); qua, ut ait Dionysius (X, 50), cunctis magistratibus multatandi potestas facta est, quum id ante consulibus tantum liceret. *Sacramentum*, teste Festo s. v., erat aes, quod poenae nomine pendebatur. Lege autem Aternia Tarpeia multa ovium et boum ita constituebatur, ut pro singulis ovibus aeris deni penderentur, pro bovibus aeris centeni. V. GELLUM, N. A., XI, 1, 2.

laris captatorem, priore saltem anno magistratus, se praebuit. Tunc *decem* illae *legum tabulae* comitiis centuriatis perlatae sunt, quas Livius Augustea aetate, in immenso illo aliarum super alias acervatarum legum cumulo adfirmabat «fontem esse omnis publici privatique iuris». Decem tabulis anno insequenti, decemviris recreatis, duae adiectae sunt quibus visum est absolvi velut *corpus omnis Romani iuris*. Ita Livius; Cicero autem monet, duabus his tabulis iniquam legem contineri, *ne comibia plebi cum patribus essent* (*De rep.*, II, 63); quae lex postea plebiscito *Canuleio* (a. CDXLV a. C. n.) abrogabitur. Notum autem est, propter Appii Claudii intemperiem, interempta in foro a patre suo Virginia virgine, quem decemvir iniuste in servitatem vindicaverat, decemvirum imperio finem impositum esse, et decem plebis tribunos iterum creatos, consulesque duos (L. Valerium Politum, M. Horatium Barbatum); provocationem praesidium libertatis restitutam, aliasque leges propositas esse, quae ex nomine consulum *Valeriae-Horatiae appellatae* sunt.

Tradunt etiam, hos consules XII tabulas in aes incisas (ita Livius; Pomponius in *Digesto* ait, in tabulas eboreas praescriptas) in publico proposuisse; incensa autem urbe a Gallis, multisque rerum monumentis tunc deperditis (a. CCCLXXX a. C. n.), tribunos militum consulari potestate anni CCCLXXXVIII, foedera ac leges conquisivisse et partim edidisse; unde corpus illud legum exstitisse creditur, quod et Sextus Aelius Catus Ennii et Plauti aetate in *Tripertitis* interpretatus est, et Cicero aequalesque eius in scholis ediscebant.

Hac legum tabulae, antequam pergitus historiam iuris summo carbone notare, monent ut in iis quodammodo illustrandis paullisper immoremur.

(*Ad proximum numerum*).

FELIX RAMORINUS.

Emmanuel Philibertus Sabaudiae dux

II.

Antequam Emmanuel Princeps, relicto patre, ad Imperatoris stipendia convolaret, complures, domi, coram pueri, Carolum III libero prorsus ore Ducem incusabant, quod, uxorius nimis, regnum uxoris more gereret, atque sic res in peius admodum ruere, et subditos in alienam dominationem miserrime detrudi. Philibertus vero, miti ingenio, suorum animos potius pati monebat quam Patrem arguere, melioraque omina in posterum eos sperare iubebat. Exemplo suo, aequalem se in tot rerum asperitatibus exhibens, fortunam feliciorem sibi et suis fingere studebat. At illi acrius urgere, et falsis quoque criminibus matrem insimulare, quod, quum esset Francica eademque Francorum regis soror, rem Subalpinam studiose perderet.

Sic in dies gravioribus animis Ducson carpebant, in eamque omnem malorum regni cumulum vertebant. Verum ne quid intentati relinquerent, ex ipso nobili Domus Augustae Torque improbum invidiae argumentum et insidiarum quaeritabant. Eo Subalpinorum animi in peregrinam foeminam ferebantur!

In supremo enim Torque, Augustae matris ab angelo designatae hae literae scriptae sunt: FERT. Quid sibi reapse velint nondum liquet. Maligni autem acutissimis odii equileis, ex singulis ipsis literis, eo contendebant, ut hanc pravam sententiam significaret: *Foemina Erit Ruina Tua*.

Quod quum audiret obsequens filius, indigne utique pertulit, et quum vellet suos leviter vellicare, eosque reverentiam in matrem monere, in omnium solarium et fiduciam carmen ipsum explanavit: *Filius Eius Restituet Totum! Felix principis interpretatio omnium meruit assen-*

sum, eo quidem felicior, quod eventus amplissime eam confirmavit.

Vix enim ad exercitum apud Belgas pervenit, atque ad milites, cum quibus bellandum esset, se contulit, tam adeo honesto vultu eis obvius fuit, tam se comitem et facilem alloquio ipsis exhibuit, ut omnes subito sibi honoris et voluntatis significatione devinceret. Nec equidem licenter, more iuvenum, qui militiam in ostentationem vertunt, neque segniter ad voluptates et commeatus titulum tribuni militaris et inscitiam retulit, sed noscere loca, nosci exercitui, discere a peritis, sequi optimos, nihil appetere in iactationem, nihil ob formidinem recusare simulque anxius et intentus agere.

Quo nomine haud ita multo post eum omnes in oculis ferebant, eum virtutibus omnibus praeditum praedicabant, eumque demum non modo augustum esse pronatali loco, sed eximiis animi dotibus atque elegantia morum potissimum apud omnes enitere.

Ita, brevi post tempore, Caesari carus fuit acceptusque, ut eum omnibus copiis in Belgis bellum gerentibus, aduentibus cunctis, libentissime ducem designaret. Tam opportunum imperium nactus Emmanuel Philibertus, anno millesimo quingentesimo septimo et quinquagesimo Galliae fines ingredi non dubitavit, castrisque positis ad Augustam Veromanduorum III Idus Sextiles maximo praelio fortissimas Gallorum copias penitus profligavit, ipsumque hostium ducem in potestatem suam rededit.

Immortalis haec Victoria diu parata et totis viribus conquisita, omnis Emmanueli Philiberto, supremo exercitus Duci, est adtribuenda, qui ingenio atque studio, nullisque periculis alienisque consiliis deteritus, omnia in acie facienda curavit.

Summo etiam mane, quum in eo esset ut manus consereret, copiarum praefecti ei epistolam dederunt, ut certamen denuo

procrastinaret. Quae quum iam in equo insidenti esset data, sicut erat signata, in pectus subiiciens: «Nunc animis opus, - ait, - nunc pectore firmo!» et continuo ad arma convolavit. Et haec fuit eius gloria, in ipsis rerum difficultatibus, animum tollere, invicta fortitudine audaciam confringere. Sed divina virtute se confirmare consuevit.

Pridie enim quam praeliaretur, sub vesperum, et omnibus ignotus, e castris exiit atque in proprius divinorum hominum coenobium se contulit, et ibi religiosis commixtus assiduas preces effudit, admissa est confessus, sanctaque de altari libavit. Sic postea divino patricinio confisus, ad bellandum recto cucurrit.

Nec defuerunt qui, quum perpetuam militum licentiam optime novissent, hanc Principis occultam secessionem male verterent, eumque integrum noctem in peccatis transegisse praedicarent! Quot falsae periuria linguae!

Ita tamen divinitus operam suam rite praestiturus, Italici Nominis dignitatem suaequae Domus libertatem magnifice adseruit. Ei a longe litteris gratulatus est Carolus V, qui privatus, abdicato imperio, ad caelestia unice spectans, in Hispania vivebat, et praesentia regalique ritu at dulci alloquio, ipse Philippus II, Hispaniarum rex, eum amplissimis laudibus exceptit, eumque unicum victoriae auctorem citra invidiam plurimis verbis salutavit.

Gloriosa hac Victoria Europae facies plane est immutata. Bello inter Hispanos et Gallos composito, diurna pax Italianam recreavit. Emmanuel autem Philibertus virtutis praemium tulit avitum regnum, et nuptias Margaritae, sororis Regis Christianissimi, quae ingenio, doctrina et gallica festivitate aulam Subalpinam hilaravit.

Ita iure meritoque per Emmanuelem Philibertum pro Subalpinis

... incipient magni procedere menses!

SUBALPINUS.

De Romanorum vestibus¹

Vulgarem usque nunc togam excussimus; restat ut eas videamus, quae non quidem forma, quae omnium una fuit, sed ornatu, nomine usque a prima illa discreparunt. Hae vero sunt Praetexta, Trabea et Picta.

Toga praetexta appellationem ex eo mutuata fuit, quod limbum purpureum extremae orae praetextum seu circumtextum haberet. Hanc autem instittam ita attexi mos erat, ut non cum togae lacinia ad talos descenderet, sed aliquando hac superior exstaret. Atque hinc datur intelligi, quare Cicero (*pro Client., 40*) Quintum accuset his verbis: «Facite, ut non solum mores eius et arrogantiam, sed etiam vultum, atque amictum, atque illam usque ad talos demissam purpuram recordemini».

Iamvero Praetextam gerebant primum et puellae donec nuberent, et pueri – (superioribus aetatibus tantum ingenui; posterioribus etiam libertini) – ad certum aetatis annum, quem alii decimum quintum, alii decimum sextum ineuntem fuisse arbitrantur; olim autem decimum septimum completum, non levis est conjectura. Quando autem illi – (ut id etiam hic conferatur) – eius generis vestem dimittebant, simulque bullam auream² laribus dicabant,

¹ Cf. fasc. mens. Aprilis.

² Bullam collo suspensam gestasse pueros, atque ex aureo quidem ingenuos, e pelle autem libertinos, testatur praeter alias Asconius in *Cic., I, Verr., 58*. Eandem rotunda fuisse figura liquet ex Plutarcho (*Quest. Rom., 99*), ubi ea ad lentis aut disci instar conformata dicitur. Sunt vero qui cordis potius imaginem prae se tulisse bullam opinantur ex eo quod Macrobius (*I Saturnal., 6*) inquit: «Nonnulli credunt ingenuis pueris attributum, ut cordis figuram in bullae ante pectus adnecterent, quam inspicientes, ita demum se homines cogitarent, si corde praestarent». Verum nil placet hinc ad rem confici animadversum est, quando quidem ibi non bulla effigiem cordis habuisse perhisi queat.

tunc togam *virilem*, cui et *purae* et *liberae* data nomina, sumebant: idque ipso fere *tirocinii* die factitatum.¹

Ad haec, gestamen Praetexta fuit magistratum maiorum. Ornati pariter eadem procul dubio fuerunt primarii quidem sacerdotes, quum sacra facerent. Quo pertinent verba haec Plinii (IX, 36) de purpura: «Diis advocatur placandis». Et certe a Pontifici Maximo, a Decemviris sacris faciundis, ab Auguribus adhibitam fuisse Praetextam palam faciunt scriptorum testimonia. Ac de augurali praecipue praetexta illud proditum memoriae est, ei exornanda *dibapham*, idest purpuram *bisinctam* usui fuisse. Unde factum est, ut sic scriberet Tullius (II *Fam.*, 16): «Curtius noster dibaphum cogitat, sed eum infectum moratur»; siquidem is auguratum

betur, sed in bullae ipsa cordis figuram exstitisse quae in eius medio exsculpta, aut quoquo modo expressa fuerit. – Quod vero eiusmodi puerile ornamentum laribus demum donaretur, declarat ita Persius (V):

*Cum primum pavido custos mihi purpura cessit,
Bullaque succinctis laribus donata pependit,..*

Unde id praeterea, corollarii loco, accipias licet, *succinctos* dici lares, quod caninam pelle, qua induerant, alte einctam peregrinantur more haberent.

¹ *Tirocinii* voce, quod huc attinet, significatum voluit latina aetas primum adolescentium ingressum in forum, per quem illi inter civiles res versari incipiebant, et quamdam forensis vitae rationem auspicabantur. Eo itaque die, qui ipse esse solebat, quo *toga virilis* sumebatur, primum in forum, tum inde in Capitulum ab amicis eximiaeque dignitatis viris deducebantur. Eapropter Plinii (I *Epist.*, 9): «Si quem - inquit - interroges: hodie quid egisti? respondet: officio togae virilis interfui». Et Valerius Maximus (V, 44): «M. Cotta, eo ipso die quo togam sumpsit virilem, protinus ut e Capitolio descendit, Cn. Carbonem, a quo pater eius damnatus fuerat, postulavit». Quae celebritas, ut insignior evaderet, in more simul erat positum, pecuniam et munera passim elargiri. - Non minimum porro ad hanc rem pertinet dicendi ratio, quam habet e ceteris locus Livii (XLV, 37): «Servius quidem Galba, si in L. Paulo accusando tirocinium ponere, et documentum eloquentiae dare voluit». Quae ipsa ad alia quaevis transferri queat.

appetebat, sed non facile erat, ut vel per Caesarem, vel per populum assequeretur.

Senatores quoque in iudicis Romanis praetextatos fuisse, non temere nonnulli opinati sunt, ex illo loco Ciceronis (*II Philipp.*, 43): « Nescis, heri quartum in Circo diem iudorum Romanorum fuisse? te autem ipsum ad populum tulisse, ut quintus praeterea dies Caesari tribueretur? Cur nos sumus praetextati? Cur honorem Caesaris tua lege datum deserit patimur? »

Sermo sane huiusmodi, unde satis prono alveo laudata opinio emanare videatur. Quae si vera sit, eodem revocandum erit, quod profertur a Propertio (IV, 1):

*Curia, praetexto quae nunc nitet alta Senatu,
Pellitos habuit, rustica corda, patres.*

Trabea purpureis fasciis, trabium instar intertextis transversimque decurrentibus, variata erat. Triplicis eam fuisse generis tradit ex Suetonio Servius ad *Aen.*, II, 612; atque unam quidem tantum ex purpura, eamque Diis sacratam.

At qui factum fuerit, ut, quem uno haec esset colore, *trabea* tamen diceretur, non appareat. Alteram porro ait purpuream fuisse, immixto albo; tertiam denique e purpura et coco exstisset. Ex his duabus priorem ad regem pertinuisse refert, posteriorem ad augures.

Eques etiam *Trabea* in transversione utebantur; qui propterea « *Trabeata agmina* » vocantur a Statio in *Epulo Domitianus*:

Heic tum Romuleos proceres, trabeataque Caesar Agmina mille simul iussit discubere mensis.

Eundem amictum a consulibus aliquando adhibitum declarant verba Maronis (*Aeneid.*, VI, 312):

*Ipse Quirinali trabea cinctaque Gabino
Insignis reserat stridentia limina consul.*

Toga picta, quae acu pingi solebat, purpurea fuit, auroque, phrygionis – (nonnun-

quam etiam textoris) – opere distincta. Eamdem a palmarum imaginibus, quas plerumque exhibebat, *Palmatam* appellari placuit, necnon *Capitolinam*, tum quod eo habitu Iupiter in Capitolio ornatus erat, tum quod in ipsius templo universum id vestium genus asservabatur, unde, quum opus foret, desumerentur: postremo *Triumphalem*, quum propria triumphantium esset. Atvero sub Imperatoribus consules etiam, quum magistratum kalendis Ianuariis inibant, et praetores, quum iudos edebant, ea usos accepimus. Referenda huic veniunt dicta Lampridii de Alessandro Severo (XL): « *Praetextam et dictam togam nunquam nisi consul accepit; et eam quidem, quam de Iovis templo sumptam alii quoque accipiebant, aut praetores, aut consules.* »

S. A.

De certamine poëtico Hoeufftiano

ANNI MCMXXVII

Ab Academia Nederlandica accepimus, et libenter edimus:

« In certamine poëtico Hoeufftiano anni MCMXXVII, praemio aureo ornatum est carmen c. t. *Mater Iesu et Mater Iudei*, quod fecit ALEXANDER ZAPPATA Anconitanus.

Praeterea haec, magna laude ornata, sumptibus legati edi poterunt, idque hoc ordine:

Lucius.

Quattuor anni tempora.
Carmen Lustrale.

Ab auctoribus carminum quibus inscribitur: *Lucius* et *Quattuor anni tempora* petimus ut scidulae aperiendae veniam dent ».

OCCASUS

« Pax animo tandem! Viridis sub tegmine [lauri]
pax animum placet!... Cor, requiesce parum [per!...]
Post longum exilium, tacitosque atrosque [dolores],
o utinam tristes depallam pectore nubes!
Hic volucres patula nemoris sub fronde canori
carmina mellifluo fundunt de gutture ad [auras]
et liquidis resonant modulis fastigia sylvae.
Dum subit illius longinqui temporis aestus,
hic manibus niveam frontem deflectere pos- [sim!...]
Heu meminisse iuvat!... Pavidus cum tetra [sepulcri]
incerto properem contingere limina gressu,
usque mihi misero gratum res volvere ge- [stas!...]
Quidam sic loquitur meditans, ¹ dum lentus [opacam]
ingreditur sylvam; canent aetate capilli;
incedit curvus...; vix auras pectore captat,
aspicit et roseum iamiam trepidare serenum.
Interdum nomen submissa voce videtur
promere... quod?... rupto singulu promere...
[Laura!] Iam vergente die lux ultima culmina pingit,
frondiferisque comis rutilat dum decidit; igne
purpureo induitae nebulae per aperta vagan- [tur].
Ut summae aestatis fervorem exalat anhelum
campus, et ingrato strepitu de fronde cicadae
lassae vim cantus sensim tenuare videntur...
Ingreditur vates: circum pia lumina volvit
caeruleumque polum lustrat sylvamque fre- [mentem],
1 Auctor fingit hunc esse Franciscum Petraracham,
Italorum illum poëtam clarissimum.

praebetque immemores avium concentibus [aures]
ac tenues gemitu voces e corde susurrat.
Exhibit in tristi facie quot signa doloris!...
Assidet et palmis caput applicat aeger et [haeret]
in vacuo obtutu defixus... Nescio fauces
quid mirum stringat paulatim; lentae in [ocellis]
heu lacrymae apparent et fuso flumine [obortae]
sponte ruunt vultu subito trepidante dolore...
Pax tandem!... vati, cecinit qui flebile Lau- [ram],
sub vestro, lauri, viridi velamine sit pax!
Hic cantus, volucres, laetantes ore ciete,
aestus qui sedent animi, zephirique benigni
adspirare levi mulcentes flamine vatem...
Adgemit et solus commota haec mente [volutat:
« Tempus edax currit! rapiens ruit undique [cuncta]
intereaque premit caeco mors pallida lapsu.
Quot varias vidi gentes, quot strata viarum,
pectore mille levi contemplans astra, cucurri!
Omnia praetereunt: cupio modo pectore [pacem],
Usque meis oculis terrae vanescit imago,
membraque iam glaciant tetrica frigora [Mortis].
Ecquis ego? deserta levis velut umbra requi- [rens...]
Ast ardens acto quae tempore flamma fla- [gravit]
vorticibus rapiens cupidis mentemque ani- [mumque!]
Illo mane polus quo funere Numinis atro
tegmine contextus nigrabat tristior atque
omnes templi Dei demissa fronte petebant,

primum visa mihi quae non medicabile vulnus
intulit ex oculis castis iaculata nitorem;
sanguine manavi solus deserta pererrans.
Inde meum suavi pectus trepidavit amore,
nam Laurae semper radiis circumdata divis,
nocte dieque levis fulgebat mente venustas.
Paulatim corpus quo ardesceret igne retexi
(infandum!); miserum vitare at cepit aman-
[tem,
tempora et inde mihi luxerunt moesta dolo-
[rum.

Heu quoties noctis tenebris in imagine totus
feminea species vacuas sum forte sequutus;
heu quoties species praedulcis mente refusit!
Quot verba insanus vigili sum pectore fatus!
In lacrymis amens extendi brachia circum
ac Lauram trepidus fremebundo corde vocavi:
vox mea sed pavidae languebat noctis in
[umbbris...

Sidera iam cubitum discedere nocte parata
fulgebant clari per amica silentia caeli
atque quiescebat animantia montibus atris;
tunc ego solus eram vigilans cupidusque so-
[poris...

Interdum curis agitatus membra per omnes
errabam campos meditans agrosque silentes:
auribus intentis resonabant murmura rerum..
Sic misero erranti florentia prata, corollae
sic vario circum nitido fulgore micantes,
sensim sic zephiri molles auraeque beatae
caeruleusque polus plausu volucrumque co-

[hortes
laetantes animae veluti muttire per aethram
saepe videbantur tranquillo flamine: *Laura!* »
Praeterunt aquae prope limina mente

[videbam
ipsam: nutabant rutili sub fronte capilli
ac vere numen visu specieque patebat.
Invidus et circum, pedibus quas ipsa terebat,
herbas et lymphas, formam quaeis tradere di-

[vam
mos erat, irriguas laudabam carmine blando.
Tristia quot passus! tranquilla silentia rupi
tunc gemitu meditans desertum cordis amo-
[rem,
nocteque mellifluo placavi carmine poenas.

Omnia praetereunt... Ut raptim fulminis ignis
prosiluit caelum velatum nubibus, illa
confestim saevo cecidit ceu turbine fracta!...

Ex oculis postquam discessit dulcis imago
rapta petens gelidas umbras frigusque se-
[pulcri
tetra meum subito texerunt funera mentem.
Ut ratis erravi rabidis quassata procellis
et mihi tranquillo nil fulsit lumine portus
exciperet longas qui me post turbinis iras...
At nunc defessus corpus mentemque parum-

[per
hic requiete fruar tandem sub tegmine lauri.
Decidit interea post montes igneus orbis.
Caerulei Phoebus spatii per aperta cucurrit
campis et sylvis iaculatus lumina amoenis,
et nunc defessus requietum denique tendit...
Heu, quid amor?... velut umbra levis quae

[corde procellas
excitat atque statim vacuas tenuatur in auras;
exagit mentes, homines ac devorat igne.
Saevos post casus, post tot discrimina vitae,
adproperante seni gelidae iam frigore Mortis,
hic solus recolo, cuncti solaminis expers,
infandos caeci dirosque Cupidinis ignes
ac vanum video sensim vanescere mundum.

Omnia praetereunt... Species discedit amo-

[ris,
gloria et umbra levis vanescit temporis ictu.
Heu quotiens cingi placuit mea tempora

[lauro
et blando noctu modulari carmine plecto!
Perpetui subeunt noctis suavesque labores
cum iuga apollinei conabar scandere Pindi
dulcisonos iactans numeros modulamine ven-

[tis.
Nunc memoro laudes, memoro plaususque

[frequentes
septem per colles geminatis ictibus Urbis
hinc resonare vagis zephiris ac inde sonoros.
Quid volui miserum? volucris nam gloria

[claros
qui trepidi tentant attingere cuncta relinquunt.
Gloria, ut umbra levis deserti limina tangens,

sensim vanescit, sensim vanescit ut Echo,
quae placido trepidat secreta murmure valle.
Nil amor est - video, - nil gloria... Tempore

[et aestu
vires deficiunt... tempus iam defluit, eheu!
praecipitatque mei rapido pede temporis

[aetas
atque cita interea minitans Libitina propin-

[quat.
Quid mihi iam superest?... solum meminisse

[dolorum!
Occidit ecce iubar solis, lux ultima languet
et roseas pingit nutantes aethere nubes;
incubat alma quies resonis modulamine cam-

[pis,
caeruleoque polo vepallida sidera circum
hinc inde apparent, oculi pietate trementes.
Vocibus ut circum submissis cuncta loquuntur
et repetunt tacite fluitantia murmura mundi
altisonas laudes supremo Numine dignas...

...Ingens quae pepulit caelis vis sidera ad
[oras
ignotas quondam?...

Deus!... Ecce silentia noctis
et zephiri blando mulcentes murmure sylvam
astraque de vacuis spatiis rutilantia caeli
voce simul magna tanquam muttire videntur:
“Gloria summa Deo sollers qui cuncta gu-

[bernat!,,
Ipse hominum quondam generis miseratus

[iniqui
in terra oppetiit cupidus pro gentibus unus...
Nonnunquam - heu, miserum!... - caelestis

[munera amoris
amens contempsi simulacra caduca sequutus.
Cur ego virgineo nunquam veneratus amore

Numen caelorum? cur, curnam ego reddere
[amorem
non studui cordis Genitrici Virgini amanti?
Haec utinam - frustra lacrymor nunc corde-

[fuisserent!
Insanus perii... perii simulacra requirens
raptim quae rabido ceciderunt turbine venti
et nunc defessus, prope limina tetra sepulcri
hic iaceo frustra cupidus sedare favillas.

Tempore sed vitae postremo corde sequamur
eia Deum: superest misero quid denique
[vati?

Nam lux alma fugit, ceu fulgor, triste iu-
[ventae
et subit aerumnis tetris praecincta senectus.
Ast animus tandem, nunquam quo blanda

[fefellit
aegros spes homines, volitet sublimis et alto
vertice de caeli mihi pax descendet amica.
Componam laudes Superis, noctuque dieque

[laudes;
saepe meum sancto pectus trepidabit amore,
Virginis atque canam Genitricis carmine

[laudes;
excipient vatem tremebundum, clara diei
fulgura cum frustra mihi sol iaculabitur ar-

[dens
ac Mors tetra meos sensim velabit ocellos...
...At melius... cur Genitrici carmina gratus
non hic componam confessim?... Corde fa-

[villas
sentio iam rapidas, scintillant sidera ab alto
atque errant tacito fluitantia murmura lapsu.
Votis, quae, Genitrix, sacro tibi carmine fun-

[dam,
annue sancta meis, supplex tua numina posco.
Virgo, dies mortis celeri pede rite propin-

[quat:
o bona, tu Nato morientem crede poetam...
Tu, precor, alma Parens, cum lux extrema

[nitezbit
tunc venias properans, tardos oculosque re-
[conde.
Virgo, tuum blandum, veluti moriente su-

[surro,
ultima vox imo promet de pectore nomen,
magna Dei Genitrix, sanctissima Virgo Ma-

[ria! »
Parva domus prima exceptit sub nocte
[poetam.
Sub trepidi circum renitentis lampadis orbe,
umbra velut, tristes gemitus longosque pro-

[fundit
dum calamo arguto nitidis committere chartis
verbaque ploratu pergit commixta madenti.

Nonnunquam lacrymis suspirat: *Vergine [bella...]*
et quandoque levis suspirat: *Vergine santa...*
Illi interea gemitus modulamine iungit
populeis lugens noctu philomela sub umbris
mellifluisque suis loca maestis questibus
simpler...

Rhegii Iulii m. Mart. MCMXXVI.

JOSEPHUS MORABITO.

AD SANITATEM TUENDAM

Haec, quae pro hoc latinitatis Commentario a Miscell. 1188 Romanae bibliothecae Casanatensis transcripsimus pracepta, ea neque inepta neque inutilia videantur oportet. *Non inepta*: siquidem quamplurima ex eis summos antiquitatis Medicos auctores habent, et etiam hodie, post tot medicinae scientiae progressus, a doctis medicis in honore habentur et servantur. *Non inutilia*: nam pluries, hac etiam nostra tempestate, doctiores medici, in curandis aliquibus morbis, antiquorum praceptis usi, aegrotos ad sanitatem facilius et securius restituerunt.

Ceterum etiam lectores non medici haec pracepta non fastidientes, imo laetantes videbunt, legent, et, fortasse, obsequuntur. Gratum saltem illis erit dum scient quomodo tribus abhinc saeculis morborum curatio consequeretur.

Ante omnia vero aliquid dicemus de titulo, quo inscripta fuere haec Praecepta: *APHORISMI*.

Aphorismus est graecum vocabulum: (*ἀφορισμός*) quo nunquam usi sunt Latini scriptores; unde frustra scrutaberis latinae linguae lexica: nullibi verbum *aphorismus* invenies.

Porro in sua ethimologia *aphorismus* significat: *determinationem* - *definitio-*

nem - brevem sententiam. Ideoque hoc verbo scriptores (primo Graeci) usi sunt, sub hac definitione: « *APHORISMUS*, i. e. Plurimum rerum summatis facta traditio, quasi ad regulam exacta rerum doctrina ». Et Galenus ait Aphorismum doctrinæ genus esse « quod omnes rei proprietates brevissimis verbis circumscribit ». Et alii quoque: « Aphorismus est brevis sententia, quae vel praceptum morale continet, vel alicuius scientiae practicam regulam, paucis iisque efficacibus expressam verbis ».

Itaque mos invaluit ut de qualibet fere scientia libri editi fuerint cum titulo *APHORISMI*. Doctissimus Gothofridus, qui commentatus est *Corpus Iuris civilis*, opus edidit, cui titulus: *Aphorismi Iuris civilis*. Pothier quoque opus edidit *De regulis iuris Pandectarum*, quod [collectio est quamplurium *aphorismorum legalium*.

Attamen quamvis successu temporis super pluribus disciplinis opera edita habeantur sub nomine *Aphorismi*, initio tam et usque ad aevum medium, inclusive, cum nomine seu titulo *Aphorismi* veniebant solummodo libri de medicina tractantes. Etenim primus omnium summus Medicorum magister Hippocrates librum de morbis medendis edidit, cum titulo *Aphorismi*. Atque deinde etiam Boërrhaave.

Noster poëtarum princeps, Aldigherius, in suo immortali opere *La Divina Commedia*, cum in Cant. XI (Part. III, *Paradiso*) sub initio, describere voluerit hominum vanas curas, a quibus ipse liberum se sentiebat - *Quand'io da tutte queste cose sciolto...* - (Ib., v. 10), ita dicit:

*O immensa cura de' mortali,
Quanto son diffettivi sillogismi
Quei, che ti fanno in basso batter l'ati!
Chi dietro a JURA, e chi ad AFORISMI
Sen giva...*

ubi per verbum *Jura* eos quos iurisconsultos vocamus, et per verbum *Aforismi* Medicos indigitare voluit.

Ideoque iure merito *Regulae de morbis curandi*, quas mox transcribere incipiems, sub titulo Medicorum operum proprio *Aphorismi* ab auctore inscribuntur, exemplum magni Hyppocratis sequuto.

Sint igitur ut ex fasciculi titulo indicatur:

Aphorismi sive pracepta medendi generalia ex pluribus casibus particularibus abstracta, ex variis auctoribus collecta.

§ 1. - Despumatio morbosae materiae, sive, quod idem est, crisis morbi, definito febris tempore fieri solet.

§ 2. - Crises in morbo acuto imparibus ut plurimum diebus salutariter fiunt; quae paribus, fere lethaliter.

§ 3. - Chronici paribus fere tum diebus, tum mensibus terminantur.

§ 4. - Datur consensus quidam inter tibias et pectus...

§ 5. - Ulcera, cauteria, aliaque tibiarum mala, intempéste aut imprudenter sanata in perniciosos pectoris morbos sinunt.

§ 6. - In morbis pectoris diuretica et pediluvia utilia sunt. Purgantia autem generaliter noxia.

§ 7. - Omnes pleuriticos sanatos vidi mus, quibus in interiora auris dolor et exinde suppuration supervenerunt.

§ 8. - Febris intermittentis, nullis nec digerentibus, nec solventibus, nec febribus fugis cedentes remediis, sacra venae sectione in salvarella, frequenter sanantur felicissime.

§ 10. - Hydrocele discussa supervenit hydrops pectoris.

§ 11. - Praeire et subsequi sternutamenta in morbis pulmonum, malum.

§ 12. - Infantes optimae sanitatis, vegetique ceteris paribus facilime et saepe inadvertenter dentiunt. Debiles vero, laxi,

sive ob morbum aliquem praegressum, sive ob innatam debilitatem, difficillime dentiunt.

§ 13. - Pulsus senum saepe intermittit, accidente febrili morbo intermissio cessat, at fracto morbo redit pulsus intermittens, sanitatis proxime ad futurae signum indubit. Hinc ex tali pulsu nil mali suspicetur medicus.

§ 14. - Ubi diathesis inflammatoria, ibi venae sectio conductus, sed nocet purgatio. Ergo in *angina inflammatoria*; item in *apoplexia sanguinea* nunquam purgandum, sed vena secunda. Vidi huius aphorismi veritatem in multis casibus tum meis, tum aliorum, nunquam enim purgatio profuit, nocuit autem semper. - « Corpora laxa, tumida, quaeque aut sunt, aut fuerunt chlorotica, subinde valde febribus citant: dolor capitis magnus, lingua humida, glutinosum os, sitis aut nulla, aut exigua, inappetentia, urina flava valde, mucosa; sanantur cremore tartari leniter alvum movente, et oxymelle. Deinde vero firmandum corpus roborantibus. *Hydrops calidus* eodem modo curari debet. Rarissime venae sectio prodest ». *Stoll*.

§ 15. - Ventriculi dolor post potum *Coffee* in homine robusto, plethorico a turgore vasorum ventriculi oritur. Iuvat venae sectio, non autem sic dicta stomachica. - Adest in hoc casu praeter dolorem ventriculi etiam dolor capitis, aut vertigo. Praeter plethoram universalem adest particularis ventriculi; subinde etiam intestinorum, tunc autem dolores colici, vel colica haemorrhoidalis dicta, balneo tepido, emollientissimis decoctis, refrigerantibus et hirudinibus anno adipicatis curanda... - Item subinde movenda alvus est, per magnesiam nitri, quae alvum sollicitando motum humorum versus venas haemorrhoidales determinat. Diaeta vegetabilis.

(Sequitur).

PRO IUNIORIBUS

De sincera solidaque pietate.

Veram sibi comparare pietatem magnae est gloriae tribuendum, infinitus est enim hominibus thesaurus, quo qui utuntur, Dei amicitiae participes sunt. Verus christianus intellectum mentemque suam religioni subiiciens, sui dominator fit, fideique cultor eximius. Ratio enim nil aliud in ipso operatur, quam ad christiana rei sacramentum illum adducere. Ibi quum meridiana luce clariora eius ante oculos scripta firmissima argumenta de religionis divinitate posuerit, in fidei potestatem remittit et arbitrium, cui tutissime commendat in omni re, quam ipsa docet, certiore illum faciendo at qualibet errandi formidine, utpote ab Illo institutus, qui Sapientia est atque ipsissima veritas. Praeceptorum diligens cultor ne unum quidem sibi spernere licet, quoniam supremi Numinis auctoritatem iure sibi vindicant omnia.

Obsequens Ecclesiae filius eius iudicia veneratus, illa, ceu oracula, respiciendo, probe noscens eiusdem a quolibet errore immunitatem, superni Auctoris Sui fundata promissis, qui usque ad temporum consumptionem secum manebit. Sed pietati solidae haec minime sufficiunt; neque ad id solum attendit quod merum est praeceptum: illud concupiscit quod perfectius est, ac se Deoque digniora; hinc officia mavult sua praeterire, quam semet delinquendi periculo quoquomodo expondere, nimia percontatus anxiate, quousque tandem vis eorum extendatur. Cui confidit recte noscit et heri, cui obtemperare coepit, bonitatem agnoscens, optime comperit summa ipsum liberalitate remuneraturum quidquid ipsius bono perficitur, dum queis tanta cura studioque famulatur, pro iis

quae eorum utilitati cedunt et fiunt, homines nihil prorsus fere persolvunt. Nulla unquam christianum adulescentem temporis momenta magno delectant opere, quam quae religioni, bonisque operibus consecrantur. Generis nobilitatem, munium excellentiam, divitiarum copiam putat nequaquam causam ipsi praebere se ab officio eximendi, quod Numini supremo unice debetur. Cui maior in populo est auctoritas, fortiori vinculo tenetur sese virtutum exemplar exhibere, fierique magister rectae vivendi disciplinae.

Quisquis es, quaelibet tandem tuae vitae ratio fuerit, quilibet te prosecuti fuerint homines maximo licet, honore, pium te esse, et agnosci ne unquam verearis.

Ilorum iactantiam neque imiteris, qui sibi effingunt ipsos nequaquam credere debere sicuti ceteri, vel sperare; nec nobilitatis indicium animique magnitudinis unquam reputes aliorum sapientia superari. Si praeclarae conditionis tuae gratia id agere quod agit vulgus molestiae parit aliquantulum, in omni re, quam is bene facit, et tu melius fac semper. Pietatis in curriculo ne eum pone legas, sed plane ut primum teneas locum, qui maiorem tibi in modum cordi est, ipsi continuo antecellas, aliisque innocentiae praebeas exemplum; neque alterum facias te modestia, religione ac bonitate superare.

Sanctus Aloysius, qui puerili animo erat et regio, Philippo suo aiebat: Religiose Deum adores, fili, sanctaeque parenti nostrae Ecclesiae servias. Corde et animo rerum Dominum roga supremum, praesertim dum sacro interes, consecratione sanctissimi Iesu Corporis absoluta, tacitusque verba facias nemini.

Gaudiis, solatiis, ludisque magno iuvenuli opere delectantur: mihi tamen credite experto, nullum gaudium, nulla quies, nulla solacia, nulla voluptas praeter quam amare Deum. Eique soli servire, cui servire regnare est.

Animos enim excruciant cupiditates et nemo unquam potest primo quoque tempore Deo vere se addicere. Inanitatem cavete et socordiam; tamquam a facie colubri, peccatum effugite, namque lapsus in culpam facilis; exitus vero perdifficilis. Sanctam Dei legem diu noctuque mente revolvite; altius eam animo infixam memoriae servate, saepe vestri inquirite rationem; Dei praesentiam addiscite mediis quoque illustrioribus in conventibus atque celeberrimis. De Deo loquentium librorum lectioni assidue vacate: profana siquidem volumina superbiam fovent, et quemadmodum vestras augent notiones, ita exspectationem acuunt; iunioribus aleae plenum opus.

HERM. M. IACOBELLI.

EPISTOLARE SOCIORUM COMMERCII

EMMANUEL JOVÉ ab ANDREA AVENARIO sal.

Fateor, amice, me plus minusve haerere, quum vocabulorum quae sequuntur notiones sim apud te expressurus. Sed tu bonus videris.

Itaque SCHILD (*Enseigne*), quo mercatores et artifices suum nomen et professionem praetereuntibus notant, « insigne » appello.

BRIEFMAPPE (*Porte-feuille*) non est, quo reddam.

WELTANSCHAUUNG, philosophiam, vel systema philosophicum non absurde dixerim.

VEXIERBILD (*Imago ad vexandum; recherche; estampa enigmatica*) est mihi « quaerenda imago ».

HEIZKÖRPER (*Radiateur*) « membrum hypocausticum » est.

MUSIKSTUCK (*Pièce de musique*) « opus musicum » est.

FÜLLFEDERHALTER (*Stylographie*) « calamus completivus » est.

Desidero vocabulum, quo reddi possit latine, quod nos in latrinis WASSERSPÜLUNG appellamus, quod Galli *chasse-d'eau* appellant.

Ad extremum iam accipe quorsum tenderint *causeries françaises*.

Nostine ille liber Georgii Stiri quomodo sit dispositus atque instructus? Fundit Gallicum de rebus cotidianis sermonem eumque continentem, non in singulas divulgum sententias. Simili libro homo quidam doctissimus - Rensio nomen est - Germanos introducit in Anglicam linguam, et alii fortasse imitati Stirum in alias linguas introducunt. Iam saepe est desideratum, a nostris noviciis in primis, ut eiusmodi sermones de rebus cotidianis conscriberentur etiam latine. Hunc te librum ut aggrediere eram ortatus, et vehementer quidem. Quot vocabula, vetera et nova, similis libri ratio ultro inferret nostris auribus! Quam brevi hoc edito libro, qui linguam Latinam huic aetati accommodatam negant, conticescerent! Nuper, ubi tuum conspexi *Candidatum*,¹ fateor, timere coepi, ne tibi, homini iam antea occupatissimo, nunc nova premente sollicitudine talem postulationem ab modesto viro suministrari non oporteret. Sed, mihi crede, melius et utilius *Candidatum* non instrues, quam quum eum per capita Stirii exempli latine ad medianam vitam informabis. Utinam vero multis etiam aliorum hominum litteris undique Cervariam inscriptis brevi intelligas tibi diutius tergiversandum non esse. Vale.

Ex Aquis Driburgensis, in Kal. Maias MCMXVIII.

¹ Quid hoc?... Et curnam, lové noster, opus hoc, quod a te editum videtur, ad nos non misisti? - ALMA ROMA.

Dum canis os rodit, socium quem diligit odit.
Fac bene dum vivis, post mortem vivere si vis.
In silvis lépores, in mensis quaere lépores.

COLLOQUIA LATINA

Preparatio convivii.¹

LAURENTIUS. — Archimagire, rogat herus num parata sint quae coquenda in prandium, an nondum etiam.

ARCHIMAGIRUS. — Vix sonuit undecima et me moratur obsonator noster. Puer, sportam cape, curre in forum piscarium biceyclula, adfer quos mercari possis pisces; acceler.

ANTONIUS. — Minime est opus; modo obsonator redit: advexit salmonem, aci pensem, raias, ostrea, soleas, pisces alios varii generis.

ARCHIM. — Visam. Ades huc, Antoni. Pisces igni superposui in cacabo; hi ne decoquantur tibi cautio sit.

ANT. — Dabo operam. Tu, Laurenti, quoniam adstas otiosus, parumper despumato, dum ego abeo allatus ligna arida hinc, ex cella proxima.

ARCH. — Quae est haec ignavia? Mytili nondum sunt a sordibus purgati.

ANT. — Unus ego expurgandis non sufficio.

ARCH. — Arcesse unum atque alterum, qui nobis hac in re operae paulum tribuant. Laurenti, exige canem illum e culina fuste querneo; evertet ollas.

ANT. — Felis dimidiatum pene butyrum devoravit.

ARCH. — Hoc tibi vitio datur.

ANT. — Mihi autem...

ARCH. — Tibi vero. Quin arcebas illum a butyro?

ANT. — Non praevideram.

ARCH. — Cave cuiquam dixeris praetelea; nam, herus si resciverit, tu illi poenas pendes.

ANT. — Quid hac faciam aselli cauda?

¹ EX ANTONII VAN TORRE dialogis familiaribus. — Passim retractavit hodiernisque moribus aptavit I. F.

ARCH. — Cedo ut igni superponam: tu adfer craticulam.

ANT. — Num is asellus erat recentior?

ARCH. — Caput consule: en ut rubent branchiae! Id indicium est certissimum. Aquamne in ahenum infudisti quod iusseram?

ANT. — Etiam supra focum appendi. Quid postea?

ARCH. — Fac ut bulliat aqua, quo celerior excoquatur lucius fluvialis. Nimium modo attollis ahenum, modo dimittis: serva medium.

ANT. — An aceti guttas aliquot istillabo, quo piscis sapiat acrius?

ARCH. — Tu fac ipse sapias, et abstine. Laurenti, admone architrilinum, mensam ut sternat: interea temporis cetera ego fercula apparavero.

EX ITALIS URBIBUS

Terna publica rerum Monstratio Augustae Taurinorum.

Sum ego ipse, qui Tibi, *Alma Roma*, hanc dabo epistolam, latine euidem exaratum, atque, quod caput est, ab illa urbe, quam Julius Caesar, quo facilius Taurinensis imperitaret, Augustam appellavit.

Postquam vero nuptiae regales factae sunt, postquam et ipsi sponsi, animi causa, Allodium (*Agliè*) petiverunt, amplissimam villam apud Taurinum positam, et Rex Victorius Emmanuel III in Urbem se contulit, ego, e contrario, relicta breviter Roma, huc veni, ut placide hanc civitatem inviserem, eiusque pulcritudines commodius aptiusque gustarem. Dicam in primis pulchriorem eam esse quam paulo ante. In hoc omnes peregrinos mihi facile

assensuros esse confido. Quam enim venustior, quamque varia! Et quod est caput, quam ditior!

Si non prima frons me decipit, cum qualicumque celebriori civitate de primatu decertare ipsa potest.

Olim enim eam ob nimiam viarum domorumque similitudinem insimulabant adeo ut, quum et viam unam perlustrasset, tibi supervacaneum esset otiosumque alias percurrere. Nihil tam falsum nunc est; nihil, meo iudicio, est magis citra veritatem. Ipsae viae, quas ego nuper iterum iterumque permessus sum, ampliores ceteris quae in maximis sunt civitatibus esse videntur, et aliam prope urbem maximeque commodam ob oculos ponere.

Quum alii alio regales hospites pro lapsi sunt, ego unus propemodum ex Urbe profectus, huc modo perveni, et Augustam Taurinorum libero pede inviam.

**

Taurinenses, qui propter Augustam Domum, aulici omnino esse videbantur, et in ipsa fiduciam totam ponere, nunc sui sunt iuris atque consilii, rebus suis unice inserviunt et suam sibi omnes manibus fortunam fingere contendunt. Prae ceteris atque in primis Ioannes Agnelli, regni senator, qui pauper nuper, ingenio nunc atque industria factus, excelsior eminet. Hic est auctor princeps illarum rhedarum recentium quas *automobiles* vocamus. Namque in ipso operosae huius urbis limine, nuperam atque amplissimam harum rhedarum officinam aperuit novisque semper accessionibus auget, in qua viginti et amplius millia opificum operibus incumbunt, qui in variis distinctisque ordinibus compositi alii alias rhedarum particulas comparant.

Quum Augusta Taurinorum vellet, in ceterarum Italiae urbium exemplum, honori et memoriae filiorum, qui proximo

bello animas pro patria prodigi posuerunt, erigere, Vir ditissimus Ioannes Agnelli, ultro hoc monumentum Taurinensis dignissimum, hoc opus suis unice impensis sumere pollicitus est.

Ad meridianam urbis partem, in summo colli cui est nomen *La Maddalena*, statuam aere completam, maximoque artificio confectam, in Phari fulgentissimi speciem posuit, ea equidem amplitudine atque lucis abundantia, ut Taurinenses

Huius ut adspicerent opus admirabile saepe!

Hoc sane monumentum si qualis sit Italorum animus dicet erga illos qui pro patria occubuerunt, munificentiam egregii viri praedicabit hominumque exemplum manebit.

Ab ipso *Terna rerum exhibito* exordium habet.

(Ad proximum numerum).

FR.

ANNALES

Polonorum Lithuanorumque dissensiones.

Superiorem menstruam civilium rerum per orbem recensionem nostram concludebamus, conventum memorantes a Polonorum hinc indeque Lithuanorum legatis frustra habitum ad duarum gentium dissensiones conciliandas, praesertim de Wilnae urbis imperio. Ecce autem, his diebus, inexplicabile Lithuanorum gubernii decretum, Kaunas ex urbe editum, qua Wilna urbs Lithuanicae civitatis caput declaratur. Inexplicabile diximus; quomodo enim huiusmodi decretum vim habeat contra Europaearum nationum foedera, quibus illa urbs Poloniae addicebatur? Profecto per huiusmodi agendi rationes nedum extinguitur, ignis conflabitur!

Iaponiae in Sinis interventus.

Qui quidem, et heu! latius et vehementior in Sinis ardens, nunc videtur in Iaponiam inflammari. Iaponii enim, ad cives suos, trecentorum millium numero, in Mandchouria degentes ab horroribus civilis belli tutandos, armis instructi regionem illam occuparunt, nihil omnino carentes «nationalistici», quod appellant. Sinarum gubernii protestationes. Hinc duarum partium Sinarum dominium appetentes pro tempore in unum hostem, Iaponiam, consociatio; quae tamen impedire non potuit, quominus Iaponii milites superiores de dissolutis Sinensium copiis evaderent.

**

Bela-Kun, perdit hominis, in Austria comprehensio.

Nonne meministis Bela-Kun illum perditum hominem, qui ob institutum apud Hungaros, post bellum infeliciter actum, terroris regnum «pantherae rubrae», cognomen ob ferociam suam meruit? Amisso tandem imperio, nihil ultra de eo cognitum erat, nullum sui vestigium is reliquerat. Mirum quidem omnibus fuit nuncium Vindobona vulgatum, ipsum in illa civitate a magistratu, qui publicam disciplinam tuerit, fuisse comprehensum, novae coitionis in Hungaricam rempublicam insimulatum. Atqui est sperandum fore ut libertati reddi nequeat!

**

Germanica et Gallica comitia.

Tum in Germania, tum in Gallia recens habita sunt comitia ad publicorum coetum legibus ferendis legatos novos eligendos. Illic socialistarum ipsique communistarum factioni favorabiliora evasere; huc huiusmodi partibus fides angustior cessit.

Italicae res.

Nova utrisque armis vacandi, itemque conciliatione iurisque tribuendi pactio eaque cum Turcis die xxx m. Maii MCMXXVIII ab Italib inita est; qui pariter viderunt sibi tandem abunde satisfactum optionibus suis de Tingisis rebus.

Maior vero fuit pro Italib apud orbem universum Victoria, quam ad arcton expeditio in aeronavi dirigibili prolecta, cui Nobile aeronauticarum copiarum supremus dux est praefectus, reportavit. Iterum enim die xxiv superioris mensis Maii, pulum attigit, cui Italicum et humanae Redemptionis signum fixit.

Quamquam communi laetitiae gravis angor successit; quum enim impavidi illi speculatori reditus viam iniissent, ex improviso quaelibet eorum notitia cessat. Numne infortunium aliquod vel calamitas accidit?

Avertat Deus, quem fidenti animo supplices humilesque rogamus!

Kalendis Iunii MCMXXVIII.

POPULICOLA.

VARIA**De Canuti et Gormi, patris eius, morte.**

Quum Araldus et Canutus, Gormi Danorum regis filii, in Hyberniam transissent, atque ad Dublinum, totius insulae urbem principem, castra posuissent, quumque fortasse in eorum contemptum, qui obsessa in urbe morabantur, noctu edendis ludis et spectaculis operam darent, Hybernienses nonnulli, qui in densam silvam ei loco continentem clam sese abdiderant, oblata sibi commoda atque idonea occasione, Canutum, qui in loco edito erat,

sagittis coniectum necavere. Nihilominus, ut scriptor quidam Danus refert, Canutus, quum se lethali vulnere affectum sentiret, ne militum animum frangeret, saevissimum dolorem dissimulavit, atque omnino celavit; quumque horrendum in modum oppugnari moenia iussisset, urbis potitus est, antequam de ipsius vulnere fama perulgaretur.

Quum de infelici Canuti obitu in Daniam nunciatum esset, nemo audebat id patefacere Gormo patri, iam senio confecto et caeco, eo magis quod antea iuravisset, se interfectorum, qui triste de carissimo filio nuncium ipsi afferret. Verum Tyra, eius uxor, Canuti mater, ut, quod verbis non liceret, signis saltem ei ostenderet, regali ueste exutum caecum virum lugubri ueste induit; qua cognita, ille: - «Heu me miserum! - inquit - mei Canuti mortem mihi ostendis!» - «Ita prorsus res est - respondit Tyra; - aliter enim, praeterquam in capitibus periculum veniendo, id fieri nequibat».

Quibus auditis, Gormus rex, maximo dolore affectus, repente et ipse de vita decessit.

F. B.

**

Volucres et ager spicis consitus.¹

Avicula in sato agello nidificaverat, filisque iam grandioribus spicas edendas praebebat. Herus, aestate iam adulta, dixit: «Mature euge ad metendum vocandi sunt amici». Parvuli id matri nunciant, eamque ad fugam hortantur. At illa: «Nondum tempus advenit; amicis si confidit, diu quidem ei expectandum». Rediit herus torrido iam sole atque spicis ardescientibus, et operarios arcessi iussit ad metendum et manipulos conficiendos. Tum vero ales filii: «Maturate fugam; non enim amicis, sed pecunia sua modo confidit».

Pro iudicibus mensarum elegantibus.

ESCARUM ORDO:

*Promulsis varia.**Oryza, Orientalium more condita.**Tyrotarichus italicus.**Gallus indicus ad decotionem tractus.**Asparagus suaviter asper.**Parvae scribilitae pomorum liquamine conspersae.*

**

Locosa.

Tuccius pulcrum pomum laetus gestat. Quod condiscipulus videns, eum interrogat:

— Quid hoc pomum par impar non iudamus? Ego par teneo.

Tuccius: — Ego vero pomum! Statimque avide mandit.

Tuccius, in via, pistoriae officinae occurrit, cui subsequitur transenna, seu potius armarium, in quo dentium medicus omnis generis fictos dentes exposuit.

— Velim — secum exclamat — per breve tempus omnes illos dentes in hore habere ut brevi tempore omnes illas cupiedias edere possim!

**

Aenigmata.

I

Substinet arcanum, caudam si dempseris, al [tus

Tunc iam viventum pectora somnus habet.

II

In pratris errat totum; caput aufer, in aula.

Aenigmata in superiore fasciculo proposita his respondent:

1) *Fa-mulus*; 2) *H-ara*.

¹ Italice exaravit N. TOMMASSEUS.

STANISLAUS FUGIENS

7

DRAMA HENRICI NOZZII, S. I.

NAEVOLUS.

Nimirum maledicta et verbera.

STANISLAUS.

Ego nunc alio avo-

[cor. Vale.

SCENA IV.

NAEVOLUS, BILINSKIUS.

NAEVOLUS.

Aut ego fallor, aut in pectore meus hic herus
 Magnam occultat curam. Benigne me prius
 Saepé compellabat, ac pene familiariter:
 O Naevole noster, salve; quid fit? quid agi-
 [tur?

Ego, ut assolet: quid? sustento sedulo.

Tunc ille pronis instillabat auribus

Rerum caelestium dicta, oratione quam sua-

[vissima.

Haud ita pridem occipit ille vultu ire gra-
 [vior,

Et licet de facilitate nihil remiserit,

Ipsam videtur collocutionem defugere om-

[nium.

Frustra non haec eveniunt, nisi si quid latet,
 Quod ego non admodum prudens intelligo.

BILINSKIUS.

(Ehem! quid iste loquitur? Audire clam volo).

NAEVOLUS.

Atqui metus profecto accedit verior.

Namque egomet modo cum curarem huius
 [cubiculum,

Atque ut solet munditias facerem sedulus
 Ut forent vorsa, strata, lauta, tersaque omnia,
 Manum forte ad sepositam admovi capsulam:
 Aperio, scrutor, excutio diligentius,

Atque ibi vestem nugasque peregrino idoneas
 Reperio intus, quae mi moverunt suspicio-

[nem maximam.

BILINSKIUS.

(Pro superi! quid haec portendunt?)

NAEVOLUS.

Ego vero statim

Cuncta composui, et statui in sinu celare
 [quae perspexerim.

Nam didici servos operam praestare dominis
 Fidelem debere, taciturnitate in primis ac fide,
 Quin si vel Paullus haec rescisceret aut vafer
 Ille Bilinskius, heu! quales quantasque turbidi
 Turbas excitarent pueri insontis in caput.

BILINSKIUS.

(Inscius hoc sane veni in tempore).

NAEVOLUS.

Sed tamen...

BILINSKIUS.

(Quid cesso aggredi?) Naevole.

NAEVOLUS.

Tu quisquis es

Satis pro imperio. (Hui hui! Bilinskius hic
 [est, neque praevideram).

BILINSKIUS.

Quis ais, o bone?

NAEVOLUS.

Qua de re?

BILINSKIUS.

Rogas? Quaedam modo

Tute missitabas.

NAEVOLUS.

Factum.

BILINSKIUS.

Quid istuc erat?

(Ad proximum numerum).

Dr. IOSEPHUS FORNARI, Moderator, Spōnsor.

ROMAE, TYPIS POLYGLOTTIS VATICANIS.